

A mi jelünk a kereszt...

Gondolatok a lengyel-magyar barátság emléknapja kapcsán

„...itt maradok köztetek és veletek fogom átélni a rossz napokat is... mert ha másokat maradásra biztatok, én sem mehetek el innét.“ Esterházy János a felvidéki magyaroknak szánt eme Trianon utáni gondolatai szolgálták annak a két-napos rendezvénynek a mottójául, amelyet a Csemadok Nagycsalomjai Alapszervezete, Nagycsalomja Önkormányzata, valamint a Csemadok Ipolynyéki Alapszervezete és Ipolynyék Önkormányzata rendezett Ipolynyéken és Nagycsalomján 2012. november 9-10-én Esterházy János élete, áldozata és ha-

gyatéka - Emléknap a magyar-lengyel barátság tükrében címmel. A rendezvénysorozat gazdag és tartalmas programot kínált az ipolynyékieknek és a nagycsalomjaiaknak, valamint mindazoknak, akik ezen a napsütéses, őszi hétvégén ellátogattak az Ipoly völgyébe.

November 9-én Ipolynyéken, a helyi kultúrház előtti szoborparkban emlék-

tábla-avatásra és koszorúzásra került sor a 2009-ben felavatott és felszentelt Esterházy János-szobornál, ahol Hrubík Béla, Ipolynyék polgármestere méltatta Esterházy János munkásságát, kiemelve lengyel gyökereit, melyre a felavatott emléktábla magyar és lengyel nyelvű szövege is utal: „A mi jelünk a kereszt - Naszim symbolen jest krzyz“. A táblát a megjelent lengyel vendégekkel, Piotr Gasenicával, valamint Grzegorz Lubczyk-kal közösen leplezték le az önkormányzat képviselői. Ezt követően a helyi kultúrházban bemutatták az Emlékezés I. és II. című kötetet, mely a több mint 70 évvel, az Ipoly mentén befogadott lengyel menekültek sorsáról, életéről, mindennap-

jairól ad hû képet. Azokról az emberi sorsokról, mely az ezeréves lengyel-magyar barátságának az alapkövei. Az előadás előtt a résztvevők megtekinthették Pörös Géza Emlékezés - Lengyel menekültek Magyarországon 1939-1946 c. dokumentumfilmjét, amelyet a Krystyna Łubczyk és Grzegorz Łubczyk szerzőpáros által írt Emlékezés c. könyv ihletett. A vetítés, valamint az előadás után kötetlen beszélgetés zajlott a könyv szerzőjével, Grzegorz Lubczykkal és a könyv fordítójával, Szenyán Erzsébettel, aki egyben az emléknap tolmácsának a szerepét is betöltötte.

Másnap Nagycsalomján gyűltek össze Esterházy tisztelői. Nagy Mihály, Nagycsalomja polgármesterének üdvözlő szavai után dr. Molnár Imre történész, Esterházy-kutató tartott előadást a mártír gróf életéről, munkásságáról és hagyatékáról. Az előadást a Lengyel menekültek az Ipoly mentén a II. világháborúban című beszélgetés követte az Emlékezés I.-II. kötetek szerzőivel. Az album első kötete még 2010-ben jelent meg, a szerzőpáros a könyvet a hála kifejezésének szánta az iránt a magyar háborús nemzedék iránt, amely hozzájárult ahhoz, hogy több mint 120 ezer lengyel menekült a második világháború idején oltalomra leljen magyar földön. Az album második, 2012-ben megjelent kötete, sok-sok lengyel személyes sorsának prizmáján keresztül mutatja be a történelmet. A naplók, visszaemlékezések, emlékkönyvek és levelek gyakran fájdalmas, tragikus eseményekről tanúszkodnak, egyben azonban megható bizonyítékai is annak a szolidaritásnak és testvériségnek, amellyel a magyarok viszonnyultak a bajban lévő lengyel barátaik iránt.

A délelőtt folyamán sor került továbbá az Üldözöttek védelmében c., Esterházy János életéről szóló film levetítésére is, amely élő tanúk nyilatkozataival alátámasztva emeli ki Esterházy János második világháború alatti életmentő tevékenységét. A film levetítése előtt Csáky Pál méltatta a felvidéki mártír gróf példamutató életművét, és szólt Esterházy János rehabilitációjának fontosságáról is. A rendezvénysorozat keretén belül a résztvevők megtekinthették a Pozsonyi Magyar Galéria által 2008-ban vándorújtára indított, állandóan bővülő Hommage a Esterházy János festmény-, szobor- és grafikai gyűjteményének egy részét, amely a legnagyobb felvidéki magyar, gróf Esterházy János emléke előtt kíván fejet hajtani. A kiállítást Hrubík Béla, a rendezvény egyik

főszerzője nyitotta meg, aki országos Csemadok-elnökként maga is hozzájárult ahhoz, hogy Pozsonyban, a szövetség székházában ezek a művészek az elmúlt hat évben mintegy 80 kiállítást szervez-

hetek. A nap további eseményeként a helyi templom előtti téren felavatásra került Oláh Szilveszter alkotása, az Esterházy János-dombormű. Nem meglepő, hogy az ipolynyéki Esterházy-szobor alkotója is az az Oláh Szilveszter, aki egyféle mecénása a palócföldi szobrok-nak. Alkotásai Kékkötől Ipolyságig be-hálózzák a Palócföldet. Az avatás előtt Nagy Mihály, Nagycsalomja polgármestere mondott ünnepi beszédet, majd Esterházy unokahúgával, Elzbieta Lasto-wieckivel leleplezték a domborművet, melyet ezután Elzbieta és férje Jan Lastowiecki, valamint a krosnói Porcius Lengyel-Magyar Baráti Társaság is meg-koszorúztak. Az avatás egész ideje alatt az emléktábla mellett álltak őrt a Szent György Lovagrend és a Porcius Társaság képviselői, akik jelenlétükkel is emelték az ünnepség fényét. Az ünnepség

után a találkozó résztvevői koszorúkat helyeztek el és gyertyákat gyújtottak a helyi temetőben az 1941-ben tragikus körülmények között elhunyt Andrzej Paruch, lengyel katona sírjánál és a 2009-ben a nagycsalomjai templomkertben felavatott háromnyelvű emléktáblánál is. Érdekessége volt az eseménynek, hogy a helyi temetőben megjelent egy idős néni is, aki szemtanúja volt a temetésnek, valamint ifjú leányként ismerte az elhunyt lengyel katonát.

A meghitt hangulatú rendezvény ideje alatt könyvvásár és könyvdedikálás is volt. Az emlék-napok vasárnap, Esterházy János lelki üdvéért fel-ajánlott szentmisével értek véget Nagycsalomján, melyet Karaffa János koncelebrált.

Az ezeréves lengyel-magyar barátság egy újabb állomáshellyel, történelmi eseménnyel bővült itt, a Palócföldön, Nagycsalomján. Erre azért kerülhetett sor, mert vannak emberek, akik nem közömbösek saját közösségük, nemzetük, barátaik és a történelmük iránt. Jelet hagyni az időben és a Földön, fejet hajtani mártírjaink előtt, akik a nemzetüket többre tartották önmaguknál, nem szégyen. Jó példa. Még akkor is, ha mint az előadások alatt is többször elhangzott, a mai médiában ez nem hír. Még az önteltségtől sugárzó regionális tudósítók részére sem, akik - mint az elmúlt években nagyon sokszor - most sem vettek részt az ünnepségen, s az eseményt sem tartották méltónak az említésre. De ez nem veszi és szegheti kedvünket attól, hogy tovább dolgozzunk és küzdjünk azokért az eszmékért, mely nemcsak a lengyel-magyar barátságot, de a mi lelkünket is erősítik. Most és addig, amíg élünk, amíg lesz kinek és kiről megemlékeznünk. Tisztelet Esterházy János emlékének, hagyatékának. Hogy valóban a mi jelünk legyen az a kereszt, melyet a Teremtő rakott a vállainkra!

2012-től minden évben koszorúzással tisztelgünk Gr. Esterházy János előtt, megemlékezve életéről, munkásságáról és mártír haláláról a község lakosai nevében a Csemadok helyi alapszervezet és Nagycsalomja község önkormányzata együttműködésével.

2017. szeptember 14-én létrejött az „Esterházy emlékfutás emlékhelytől-emlékhelyig“. Az emlékfutáson részt vettek fiataljaink.

Küldöttségünk, Hutár Márk nagycsalomjai plébános vezetésével, részt vett az Alsóbodoki Esterházy kápolnaszentelésén.